

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen koulutusohjelman lausunto koskien luonnoksen esitystä taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevaan lakiluonnosta.

Yleisesti pidämme vireillä olevaa taide- ja taitoaineiden osuuden vahvistamista ylioppilastutkinnossa positiivisena kehityksenä. On varsin myönteistä, että lukiolakiin ehdotettavat muutokset pitävät sisällään myös taide- ja taitoaineet, ja näiden myötä lukiolaisten on mahdollisuus antaa monipuolisempaa näyttöä osaamisestaan tulevaisuudessa. Huolena on uudistuksen nopeus, johon lausumme tarkemmin kohdassa 5.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

-

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

-

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

-

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

Aikataulutus: Taito- ja taideaineiden koetta koskeva muutos ylioppilastutkintolakiin esitetään tulevaksi voimaan vuoden 2025 alusta. Ensimmäiset lukiodiplomikokeet olisi mahdollista järjestää aikaisintaan syksyllä 2029, jolloin se koskisi lukio-opintonsa 1.8.2027 aloittavia opiskelijoita. Ehdotettu siirtyminen kuvataiteen ylioppilaskokeeseen on varsin merkittävä ja hallitukselle esitetyn luonnoksenkin perusteella koko ylioppilaskoetta uudistava mm. suullisten ja valmistavien näyttöjen

osalta. Aikataulu on uudistuksen laajuuden osalta kunnianhimoinen. Luonnoksesta ei varsinaisesti selviä aiotaanko koetta testata ja vielä kehittää mahdollisten havaittujen haasteiden korjaamiseksi.

Pohjaopinnot: Luonnoksessa esitetään, että lakimuutoksen toteuduttua ylioppilaskokelailta olisi jatkossa mahdollisuus suorittaa taito- ja taideaineen koe osana ylioppilastutkintoa. Esityksen perusteella koe tulee korvaamaan nykyuotoiset lukiodiplomit kokonaan kuvataiteen, musiikin ja liikunnan osalta. Tämä tarkoittaisi kuvataiteen lukio-opetuksessa muutosta myös vaadittavien opintopisteiden määrään kuvataiteen ylioppilaskokeeseen osallistumisen edellytyksenä. Nykyinen diplomijärjestelmä perustuu kahden opintopisteen laajuisiin koulutuksen järjestäjän tarjoamiin valinnaisiin opintoihin. Luonnoksen mukaan ylioppilastutkinnon taito- ja taideaineiden kokeissa tätä opetusta ei edellytettäisi. Nykyisen lukiodiplomin suorittamiseen on vaadittu 8 op. verran opintoja kuvataiteessa tarkoittaen käytännössä neljää opintojaksoa. Ylioppilaskokeeseen vaadittavien pohjaopintojen määräksi esitetään 4 op. Tätä perustellaan muun muassa resurssien säästämällä ja lukioita velvoittavan opetuksen tarjoamisen kohtuullistamisella. Kuvataiteen opettajia kouluttavana tahona huolemme kohdistuu erityisesti pohjaopintojen supistuksiin siirryttäessä mahdolliseen ylioppilaskoemalliin. Vaikka olemmekin yhtä mieltä nykyisen lukiodiplomien järjestämisen vapaaehtoisuuden aiheuttamasta eriarvoisuudesta, yleisesti lukiodiplomeihin vaadittavien pohjaopintojen laajuus on taannut paremmat edellytykset näytön antamiseen. Esimerkiksi visuaalisen kulttuurin tuntemus ja kuvallisen tuottamisen ja ilmaisun itsereflektio ja monipuolisuus ovat nykyisessä lukiodiplomissa vaadittavia, keskeisiä taitoja, joihin lukiolaiset tarvitsevat opetusta ja tukea. Jos vaadittavien pohjaopintojen opintopistemäärä putoaa nykyisestä puoleen, pohdittavaksi jää myös näiden pohjaopintojen uudistus ja ylioppilaskokeessa mitattavien tietojen ja taitojen määrittely.

Suulliset ja valmistavat näytöt: Kannatamme lakiluonnoksessa esitettyjen suullisten tehtävien ja valmistavien näyttöjen liittämistä osaksi ylioppilaskoetta. Luonnoksen mukaan valmistavat näytöt liittyisivät taito- ja taideaineiden kokeisiin, ja ne suoritettaisiin ennen varsinaista koetta, osana lukion oppimäärän mukaista opetusta. Näemme, että valmistavat näytöt mahdollistavat nykyuotoisen lukiodiplomin laaja-alaisempien tavoitteiden säilyttämisen ja takaavat paremmin sen, ettei lukion kuvataiteen opetus ajaudu joidenkin Euroopan maiden tavoin vain tiettyjen kokeessa mitattavien kirjallisten tietojen harjoitteluksi. Parhaimmillaan ylioppilaskoe lisää kuvataiteen opiskelun kannattavuutta lukio-opiskelijoiden näkökulmasta, mutta pahimmillaan se rajaa ja fokusoii taideopetusta liikaa ainoastaan ylioppilaskokeessa mitattavien taitojen hankkimiseen. Kokeen ja valmistavan tehtävän sisältö ei saa määritellä liikaa kuvataiteen oppiaineen käytänteitä ja sisältöjä eikä suunnata oppiaineen tiedon-, taidon- ja taidekäsitystä.

Korkeakoulujen opiskelijavalinnat: Luonnoksessa todetaan, että yliopistot ja korkeakoulut voisivat ottaa taito- ja taideaineiden kokeet huomioon opiskelijavalinnassaan, mikä voisi helpottaa taito- ja taidealoille suuntautuvien opiskelijoiden mahdollisuutta osaamisensa osoittamiseen. Vaikka korkeakouluna kannatamme vahvasti taide- ja taitoaineiden näyttöjen laajempaa lisäämistä osaksi korkeakoulujen opiskelijavalintoja, yleisesti valintojen pisteytysjärjestelmä ohjaa huolestuttavan paljon nykyistä lukio-opetusta ja lukiolaisten valintoja. Korkeakoulujen kanssa käytävissä keskusteluissa tulee tuoda esiin taide- ja taitoaineiden monipuolisen osaamisen ja harrastuneisuuden merkitys monilla työaloilla – ei ainoastaan taiteen ja kulttuurin aloilla. Näissä on

erilliset valintakokeet – vaan myös laajasti kasvatuksen ja esimerkiksi sosiaalialan tehtävissä. Kannamme erityistä huolta luokanopettajakoulutuksen ja varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen taide- ja taitoaineiden asemasta niin koulutuksen yhteydessä kuin opiskelijavalinnoissa. Painotamme samalla, että taide- ja kulttuurialoilla valintakokeiden roolia ei tule uudistuksen myötä kyseenalaistaa.

Arviointi: Luonnoksen mukaan kokeen arvioinnissa sovellettaisiin tutkinnon arvosteluperiaatteiden mukaisesti suhteellista arvosanjakaamaa ja valtakunnallisesti yhteismitallista arviointia. Korkeiden arvosanojen määrä olisi jokaisella koekerralla rajallinen ja osoittaisi aineen syvällistä osaamista. Koe arvioitaisiin niin opiskelijan lukiossa kuin ylioppilaslautakunnan toimesta. Kannatamme arvioinnin kaksiportaisuutta yhdenvertaisuuden takaamiseksi, mutta painoarvo näiden kahden arvioinnin välillä tulisi tasapuolistaa. Ylioppilaskokelaan oman opettajan arvioinnin vahvempi osuus kokonaisarvioinnissa vahvistaisi opettajan pitemmän opiskelijatuntemuksen tuomaa näkemyksellisyyttä. Kiinnostavana esimerkkinä toimii IB-tutkintojen arviointimalli, jossa niin opiskelijan oman lukion arviointi kuin ulkoisen arviointilautakunnan arviointi ovat tasavertaisia. Tämä malli noudattaisi nykyisten lukiodiplomien arviointimallia, mutta ulkoisen ylioppilastutkintolautakunnan osuus vahvistaisi entisestään arvioinnin yhdenvertaisuutta.

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

7. Muut kommentit

-

Härkönen Elina
Lapin yliopisto, taiteiden tiedekunta, kuvataidekasvatus